

זה הדדדדד

زوهديرك ZO HADEREKH

גליון 48, 7 בדצמבר 2011

בין המחאה החברתית לחקיקה הימנית

ממשלת ההון והשלטון של נתניהו מאוימת מהדרישה העממית לשינוי חברתי, תגובתה: גל של חוקים אנטי-דמוקרטיים ועידוד אווירת הסתה

מהסגל הזוטר השביתו את הלימודים, בתביעה לשים קץ לתנאי עבודתם המבישים; פועלי מפעל פרי הגליל שבתו ומנעו בינתיים פיטורים; האחיות משביתות מחלקות בשל עומס יתר.

המחאה החברתית, על היבטיה השונים, מפחידה את ההון ואת השלטון בייחוד עתה, כאשר גל המשבר הכלכלי העולמי מתחיל לשטוף גם את חופי ישראל. כמו בארצות אחרות, גם אצלנו תעמוד במלוא חומרתה השאלה, מי יישא בהוצאות המשבר הכלכלי? מי ישלם את מחירי? האם האזרחים יאפשרו לרמוס את שכר העובדים ואת זכויותיהם (ראו יוון וספרד) ולהמשיך לתחזק את בעלי ההון בכספי המסים?

גל החקיקה האנטי-דמוקרטי, שנתניהו ומפלגות הימין מקדמים בכנסת, הוא תשובה רב-ענפית למחאה החברתית ולדרישת העם לנהל מדיניות של צדק חברתי.

הניסיון הבוטה להגביל את פעילותם של ארגוני זכויות האדם; למנוע תחקירים על הון ושלטון (חוק לשון הרע); להפחיד את הציבור מפני הבעת דעה ביקורתית על הסדר החברתי והפוליטי; לצמצם את כוחה של מערכת המשפט – כל אלה הם בבחינת טיפול מונע, האמור ליצור פחד מפני מחאה. לכך יש להוסיף את החוקים הגזעניים, שמטרתם לזרוע איבה ולמנוע מאבק יהודי-ערבי משותף למען צדק חברתי, שלום ודמוקרטיה.

הקשר ההדוק בין המערכה למען דיור בר-השגה, תעסוקה יציבה, שכר הוגן, רפואה ציבורית וחינוך חינם באמת, לבין ההגנה על המרחב הדמוקרטי, בולט, אפוא, במיוחד.

אם לא נעצור את תהליך התדרדרותה של ישראל לעבר פאשיזם, יהיה לנו קשה הרבה יותר להיאבק למען זכויותינו החברתיות, למען שוויון ולמען שלום.

מאת תמר גוז'נסקי

כוחות גדולים של משטרה, מצוידים באלות ובגז פלפל, הסתערו בערים ברחבי ארצות-הברית על משתתפי המחאה "לכבוש את וול סטריט", ופיזרו באלומות רבה מאהלים והפגנות. המשטרה גם מנעה מעיתונאים לסקר את הפינוי.

הסופרת הפמיניסטית האמריקאית הנודעת **נעמי וולף** ("אש באש: הכוח הנשי", "כוח היופי"), תהתה, מדוע שוגרו גייסות כאלה, שנהגו בפראות כזאת, נגד מחאה לא חמושה?

מה שמשגע את הממסד הכלכלי-פוליטי של ארה"ב, והוליד פעולה אלימה מתואמת כלל-ארצית נגד מפגיני המחאה החברתית, סיכמה נעמי וולף, הן תביעותיה, הנוגעות בלב-לבו של קשר הגומלין הון-שלטון: למנוע מימון בלתי מוגבל של מתמודדים בבחירות; להפריד את בנקי ההשקעות מהבנקים המסחריים; ולאסור על חברי קונגרס לחוקק חוקים המסייעים כלכלית לתאגידים הפרטיים, שבהם מושקעים אותם חברי קונגרס.

מחאת הקיץ ההמונית בישראל, שהתפרשה מקרית שמונה ועד אילת, הקיפה מאות אלפים. המפגינים, שמאסו בשיטה המעשירה קומץ טייקונים על חשבון העובדים, שהם רוב-רובו של העם, הפחידו את ראשי הגרסה הישראלית של הון-שלטון. תחילה לעגו בממשלה למחאה, בתקווה שתעלם מעצמה; לאחר מכן חייכו אליה והקימו את ועדת טרכטנברג, בתקווה שתתפתה ותתמסר; ולבסוף, הפעילו פקחים עירוניים ועובדי קבלן, כדי להרוס את המאהלים.

אך המחאה ממשיכה לבעבע ולצבור ניסיון: חסרי דיור פלשו לבניינים נטושים, ופנו מהם בכוח רב; המרצים

מכתבים למערכת

מחירי החשמל

קראתי את הדיווח על נאומו בכנסת של מוחמד ברכה, יו"ר חד"ש ("זו הדרך", 9.11), אשר התייחס לעליית מחירי החשמל. הוא דיבר בשמי ובשם כמותי.

עבור מי שמרוויחים שכר חודשי של עשרות אלפי שקלים, עליית מחירי החשמל ב-15% אינה משמעותית. אך עבורי, המתקיימת מדמי ביטוח לאומי בסך כ-1,800 ש"ח, מדובר בהתייקרות משמעותית מאוד.

בקייץ מוכרחה אני להפעיל מאוורר או מזגן, בשל גילי ומצב בריאותי, ובחורף מוכרחה אני לחמם (בהיותי ניצולת שואה, סובלת אני משגרונ קשה וממחלות אחרות). יתרה מזאת, השימוש בחשמל הוא עבורי, ללא הגזמה, שאלה של חיים או מוות, שכן אני משתמשת במכונת אינהלציה לנשימה.

כיום אני משלמת את תשלום החשמל בשיטה חדשה שהנהיגה חברת החשמל, עבור לקוחות אשר מתקשים לעמוד בתשלומי החשמל: בביתי הותקן מונה מיוחד, המופעל על-ידי כרטיס, שאותו קונים בדואר. על מנת לקנות את הכרטיס בדואר, אני נאלצת לנסוע במונית (תחנת האוטובוס שעל-יד ביתי בוטלה).

לא אחת קרה, שבאמצע המקלחת, נגמר הכרטיס והחשמל כבה. ואז שוב צריך היה לעבור את הלילה בקור, לחכות לבוקר, ולנסוע לדואר במונית, כדי לקנות כרטיס חדש. ח"כ מוחמד ברכה דיבר מתוך ידע. כמוהו דיברו גם מנהיגי המחאה, וגם הם דיברו בשמי.

ש"ג (השם המלא שמור במערכת), פתח-תקווה

פצצה בת עשרים

הממסד מאוהב בפצצה האיראנית, שספק אם היא בכלל קיימת, וספק אם ניתן יהיה לייצרה. אבל במוסף "הארץ" בסוף השבוע האחרון (2.12) נכתב כי הפרסום הראשון על הפצצה האיראנית ראה אור ב-"ניו יורק טיימס", כבר בנובמבר 1992. בדיעה נאמר כי "עד שנת 2000 תוכל איראן לפתח נשק גרעיני". חלפו כמעט שני עשורים והכותרות לא מתחלפות. את מי משרתות כותרות והפחדות אלה?

שגיא יעקובי, רמת-גן

ברכות למדור התרבות

אני מבקשת לברך על חידושו והופעתו הקבועה של מדור התרבות ב"זו הדרך". דחיקתו הצידה של תחום התרבות נבעה, לדעתי, מתפיסה שגויה, לפיה תרבות היא מותרות. זו הזדמנות גם להודות ללילך ובר על רשימותיה המקוריות.

מירי לוי, ראשון-לציון

מעוניינת לקבל הביתה את "זו הדרך"?

שלחו שם וכתובת אל: info@maki.org.il
המשלוח ללא תשלום.

תרומות לפקודת מק"י, ת"ד 26205, תל-אביב 61261, יתקבלו בברכה.

דברים בשם אומרם

רפואה ציבורית

מכתב של מנהל בית חולים שיבא, פרופ' זאב רוטשטיין לעובדיו: "הצוות נערך לטיפול מיוחד באלי הורוביץ, ידיד קרוב שלנו, אדם מיוחד וערכי שכולנו הערכנו ואהבנו." ("דה מרקר", 28.11)

עושים לביתם

"חשיפה של תכנית התחקירים '60 דקות' עוררה זעם: חברי קונגרס אמריקאים השתמשו בהשפעתם, כדי להטות חוקים לטובת תיק ההשקעות שלהם. הם ידעו לצאת מהשוק זמן רב לפני שאמריקה ידעה מה באמת קורה." (דיווח של סוכנויות הידיעות, 15.11)

חברו הטוב של בנימין נתניהו

"נכסיו של המיליארדר רון לאודר, המוערכים ב-3.1 מיליארד דולר, מאורגנים במבוכן של קרנות נאמנות, חברות בע"מ וחברות אחזקה, שעל חלקן גם עורכי דינו של לאודר מודים כי נועדו לצרכי מס. תודות למבנה עסקי, ביוני השנה מכר לאודר מניות בשווי 72 מיליון דולר באופן שעשוי לפטור אותו מתשלום מס על המכירה." (תחקיר שפורסם ב"ניו יורק טיימס", 27.11)

גילוי: המשיח הוא אמריקאי

"מאין יבוא משיח? מאמריקה – דהיינו ארצות הברית, שהיא המעצמה הגדולה ביותר בדורנו. בדומה לגואל הראשון – משה רבנו – שישב בבית פרעה, במצרים – המעצמה הגדולה בדורו." ("ימות המשיח", ירחון בהוצאת חסידי חב"ד, נובמבר 2011)

יודי מאוחר

"הציבור לא מוכן לקבל יותר את הפערים הגדולים בחברה. המנכ"לים של החברות, ואני בתוכם, נתפשים על ידי הציבור כציניים. התדמית של הבנקאים היא של אנשים אנוכיים שלא אכפת להם מהציבור. הרבה חברות היו ציניות בהתנהגותן, במוצרים שהן מכרו לציבור. הציבור כבר לא מכבד את האליטה בגלל הערכים שלה... זה לא הוגן לדרוש תמיד מאותם אנשים לשאת בנטל, מי שנשאו בנטל, מי ששילמו את המחיר הגבוה ביותר על המשבר הפיננסי, הם לא הממשלה ולא בעלי המניות, אלא האנשים הפשוטים שנזרקו מהבתים שלהם, שאיבדו את העבודה, שנשארו ברחוב. הם איבדו הכל. אנחנו לא יכולים להמשיך לחיות בחברה כזאת." (מוריס לוי, מנכ"ל חברת הפרסום 'פובליסיס', השלישית בגודלה בעולם, "דה מרקר", 20.11)

שלחו לנו דברים בשם אומרם: info@maki.org.il

המשבר הכלכלי המחרף והמאבק החברתי

בין הפטיש של השלכות המשבר הקפיטליסטי לסדן של מתקפת ממשלת הימין, העובדים בישראל נערכים לבחירת הנהגת הסתדרות ודרכי המאבק

לכן, הבחירות הקרובות להסתדרות, שיתקיימו בחודש מאי 2012, הן אירוע העשוי להשפיע על נחישות העובדים להגן על זכויותיהם. מפלגת העבודה, המתהדרת בנוצות חברתיות, בחרה בשבוע שעבר בהמשך שליטתו בארגון העובדים של האיש המסמל יותר מכל את הכניעה לתכתיבי ההון: עופר עיני. הצבת חלופה מעמדית כעת, איננה עניין פנים-הסתדרותי. זו המשימה של המחאה החברתית כולה.

א"ד

יד רוחצת יד במפלגת העבודה

רבות נכתב על הגורמים שסייעו בידי ח"כ שלי יחימוביץ' להגיע, אחרי חמש שנים בלבד במערכת הפוליטית, לתפקיד יו"ר מפלגת העבודה, שאומנם כיום היא רק הסיעה החמישית בגודלה בכנסת, אך בעבר הייתה מפלגת שלטון. בין הפטרונים הפוליטיים במפלגה, שאפשרו לה לנצח בחודש ספטמבר בפריימריז, ניתן למנות את ראש עיריית תל-אביב-יפו, רון חולדאי, ואת יו"ר ההסתדרות, עופר עיני. שניהם בעלי בסיס כוח בקרב מתפקדי המפלגה, ושניהם התייצבו מאחורי מועמדותה של יחימוביץ'.

מה לפוליטיקאי ניאו-ליברל כחולדאי, ולמחוקקת חברתית נמרצת כיחימוביץ'? מה בין עיני, בעל בריתם הנאמן ביותר של המעסיקים, לבין מי שנתפסת כמגינת זכויות העובדים? המשותף לזיווגים פוליטיים בלתי-צפויים אלה, הוא העובדה שהם נשענים על יחסי יד-רוחצת-יד אמיצים. את הדוגמא האחרונה לכך ראינו בוועידת מפלגת העבודה (30.11), שם פעלה יחימוביץ', בהצלחה, לאישור התמיכה במועמדותו של עיני לכהונה נוספת בראשות ההסתדרות. בתגובה, עורך ח"כ עמיר פרץ סערה, כשתקף את עיני. פרץ טען כי עיני "בוגד" כיוון שהוא מסייע לאיש העסקים נוחי דנקנר. "עופר עיני רוצה לעבוד עם טייקונים", האשים פרץ, והוסיף: "בקיץ האחרון הייתה המחאה החברתית, מדוע עופר עיני נזרק ממנה? מדוע יו"ר ההסתדרות לא משבית את המשק? כי מי שמתכנן ללכת לעבוד אצל הטייקונים לעולם לא ייצא נגדם".

יחימוביץ', כצפוי, התייצבה להגנת פטרונה הפוליטי: "הנאום של עמיר זכה למחאה גורפת וקשה של הקהל. הצטערתי על הטונים, על ההאשמות, על זה שהנושא הפך לכל כך יצרי. בסך הכול הבאנו לדיון את המשך ההסכם מול ההסתדרות", אמרה בראיון למחרת ("גלובס", 1.12).

פרץ הוסיף לאחר מכן, בראיון למירב מיכאלי, מהם חששותיו: "תארי לעצמך שעניני עוזב את ההסתדרות, ממנה משהו מטעמו, הולך לעבוד אצל הטייקונים, וההסתדרות עוברת לשליטת הטייקונים!" ("הארץ", 2.12).

יחסי יד-רוחצת-יד הם לעיתים קרובות דבר מצער. ובמיוחד כשהיד הרוחצת מתהדרת בהיותה "חברתית", והיד הנרחצת היא זו הסוגרת את השאלטר של המאבק המעמדי...

רבים מבין מאות האלפים שהשתתפו במחאה החברתית ההמונית של הקיץ האחרון הם עובדים. ורבים ממשתתפי המחאות שואלים את עצם ואת חבריהם: "איפה המחאה?", "מדוע הממשלה לא מקשיבה לרחשי הלב של הציבור", "מה הממשלה עושה בכלל?".

ובכן, הממשלה עושה והרבה. השבועות הראשונים של מושב החורף של הכנסת היו גדושים בחקיקה אנטי-דמוקרטית, בהובלת ממשלת הימין או בתמיכתה. ככל שמחאה החברתית נסוגה מרחובות הערים, כך גדלה המתקפה הימנית.

האם המחאה נעלמה? האם היה זה גל שחלף ללא שוב? מוקדם כדי להספיד את המחאה החברתית. על פי רוב, ועל פי ניסיון המאבקים החברתיים, המחאות לא נעלמות. הן משנות צורה ומקבלות ביטוי אחר.

בספרד, פעלה בחודשים האחרונים תנועת "הזועמים", שסחפה אחריה מיליונים. לאחר תקופה בה פעלה המחאה מערי אוהלים בכיכרות שבמרכזי הערים, היא החלה להתבסס בשכונות. המחאה קיבלה ביטוי פוליטי נוסף בבחירות שנערכו באחרונה, כאשר "השמאל המאוחד", הקואליציה בהנהגת הקומוניסטים, הכפילה את כוחה בקלפי, בעיקר הודות לתמיכת צעירים שנמנו עם שורות ה"זועמים".

גם **ביוון**, חילופי הממשלות והקמת ממשלת האחדות הלאומית בראשות הכלכלן הניאו-ליברל לוקאס פפאדמוס, לא שמו קץ למאבק החברתי הנחוש.

ראש הממשלה היווני החדש וממשלת ה"מומחים" שלו, בה יושבים נציגיהן של המפלגה השמרנית, המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, ומפלגת הימין הקיצוני, התמודדה בשבוע שעבר עם מבחנה הראשון, כאשר 2.5 מיליון יוונים שבתו (1.12) ושתקו את המדינה. המפגינים מחו על כוונת הממשלה להעביר תקציב הכולל גל פיטורים, העלאת מיסים על העובדים, וקיצוצים פנסיות ובתנאי העבודה.

מאז תום הקיץ הישראלי החם, מאבקי העובדים רק התגברו: עובדי רכבת ישראל, הסגל הזוטר באוניברסיטאות ובמכללות, הרופאים המתמחים, טכנאי "הוט", עובדי המוסד לביטוח לאומי, מורי קבלן, עובדי הרכבת הקלה בירושלים, פועלי "פרי הגליל" בחצור, עיתונאי רשות השידור, סיום השביתה ב"חיפה כימיקלים", ועיצומי פקידי רשות המסים.

זאת, יחד עם מאבקים נמשכים למען הדיור ברחבי הארץ, כדוגמת ההפגנה למען דיור ציבורי, שהתקיימה מול ביתו של שר האוצר במבשרת ציון, והפעילות במאהלים שטרם פורקו. מאבקים מעמדיים וחברתיים אלה נערכים על רקע העמקת המשבר הקפיטליסטי במדינות אירופה וארה"ב, והחשש הכבד מהשלכות המשבר על ישראל. וכמצופה, זהו התירוץ הנוח של ממשלת הימין לסירובה לקבל ולו חלק מדרישות המינימום של המחאה החברתית.

רק על ידי הרחבת רשתות הרווחה וריסונם של בעלי ההון ניתן למזער את השלכות המשבר הקפיטליסטי על ישראל. אך אין לצפות מממשלת ההון בשלטון למעשים כאלה.

לעוני בישראל אופי גזעני, ולגזענות אופי של דיכוי חברתי

"רק לפני כמה ימים, צהלו נציגי הממשלה כשפורסם דו"ח העוני, בו נכתב שיש ירידה במספר העניים", אמר יו"ר סיעת חד"ש, ח"כ מוחמד ברכה, בדיון במליאת הכנסת (29.11). "אכן, מספר המשפחות העניות ירד בכ-1,800 משפחות, אבל כשבדקים לפי חלוקה לאומית, מסתבר שכ-7,200 משפחות יהודיות יצאו ממעגל העוני, בזמן שכ-5,400 משפחות ערביות נכנסו אליו", אמר ברכה. "אם בודקים לפי נפשות, ולא לפי משפחות, מדובר בירידה של 1,300 נפשות שיצאו ממעגל העוני. אכן, כ-18,200 אזרחים יהודים יצאו ממעגל העוני, אבל יש תוספת של 16,900 אזרחים ערבים, שהפכו עניים. משמע, לעוני יש אופי גזעני, ולגזענות יש אופי של דיכוי חברתי", אמר.

נגד אלימות כלפי עובדים סוציאליים

בדיון לגבי התגברות האלימות נגד עובדי הרווחה (30.11) אמר ח"כ ד"ר עפו אגבריה (חד"ש), כי העובדים הסוציאליים נמצאים בעמדה לא פשוטה, בין ממסד המעוניין לצמצם בהוצאות רווחה מצד אחד, לבין ציבור מטופלים שקשייו הולכים וגוברים.

בעיה זו מקבלת מימדים חריפים במיוחד באותם שירותי רווחה שעברו הפרטה, ומנוהלים כיום בידי עמותות פרטיות שלא תמיד האינטרס הציבורי עומד לנגד עיניהן. כיצד ניתן לצפות ברצינות שהעו"סים יתנו טיפול הולם למצוקות החברתיות הקשות, שאל ח"כ אגבריה, "כאשר המעביד שלהם כל הזמן בודק האם הם חרגו מהתקציב, ומנסה להצר את צעדיהם במתן שירותים למטופלים".

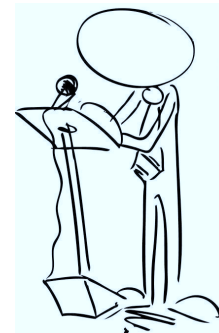
חוק שהופך כל אזרח לחוקר שב"כ

ב-28.11 דנה הכנסת בתיקון לחוק שהייה שלא כדין, האוסר על מתן סיוע כלשהו לאנשים השוהים בישראל באופן המוגדר בלתי-חוקי (למשל – פלסטינים ללא אישור עבודה). "אני, כאזרח ישראלי, שרוצה לתת למישהו טרמפ או להציע כוס קפה, צריך ממש לבדוק בציציות שלו, כדי לראות אם הוא מסתנן או לא", אמר ח"כ ד"ר חנא סוויד (חד"ש). "האם אנחנו מחוקקים חוקים שיכריחו כל אזרח להפוך לחוקר משטרה או שב"כ? שיטילו על כל אזרח את האחריות לגלות, לגבי כל מי שהוא פוגש, מיהו ומיהו?", שאל סוויד.

לחנך לבריאות בבת-הספר

"עלינו לסייע לתלמידים לבנות אורח חיים בריא יותר, להעלות את מודעתם לנושאי תזונה ובריאות", אמר ח"כ ד"ר עפו אגבריה (חד"ש), רופא מנתח במקצועו, בדיון (30.11) בנושא חוק בריאות התלמיד, שהוא נמנה עם מצייעו. ח"כ אגבריה סיפר מניסיונו, כיצד השתתף בסדנאות במסגרתן העביר תכני בריאות לתלמידים בגיל ההתגברות, והדגיש כי יש להרחיב תכניות אלו, במקום לצמצמן. לדבריו: "השכבות המוחלשות הן אלה שמשלמות את עיקר המחיר על כך, שבמערכת החינוך שלנו לא מחנכים לבריאות בצורה נכונה. שיעורי התחלואה והתמותה גבוהים יותר בקרב אנשים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, גם בקרב תינוקות וגם בקרב מבוגרים".

השבוע בכנסת

הממשלה האטומה – צריכה ללכת

מאת ח"כ ד"ר דב חנין

לפני כמה חודשים יצאו מאות אלפי אזרחים בישראל להפגנות מחאה. הציבור הזה לא ביקש לרדוף אויבים פנימיים. הוא לא דרש לסתום את הפיות למיעוט, הוא לא ביקש לחסל את בית-המשפט העליון, הוא לא הציע לפגוע בתקשורת, הוא לא תמך בהתקפה על המיעוט הלאומי, הוא לא רצה במלחמה עם השכנים מבחוץ.

הציבור הזה דרש שינוי אמיתי בחברה הישראלית. הציבור הזה דרש צדק חברתי. הממשלה לא מביאה צדק חברתי, אבל היא מובילה לכל הדברים האלה שאנשים לא רוצים בהם: גם סתימת פיות, וגם חיסול בית-המשפט העליון, וגם פגיעה בתקשורת, וגם התקפה על המיעוט הלאומי הערבי, וגם חרוחר מלחמות ומריבה מול כל השכנים שלנו באזור.

הממשלה הזאת לא פתרה אף לא אחת מהבעיות החברתיות. התפרסם דוח העוני. תמונה קשה: שיעורם של העובדים בקרב העניים רק עלה; מציעים לא להעלות את שכר המינימום; עבדי קבלן – אין שום תוכנית אמיתית להתמודד עם הבעיה. מצוקת הדיור שהציתה את המחאה החברתית – הממשלה הזאת לא מציעה לקדם דיור ציבורי, שרק הוא יכול להיות הפתרון למצוקת הדיור המתרחבת.

אצל האוכלוסייה הערבית קיימת מצוקת דיור נוראית, למדינה בכלל אין שם מדיניות של דיור ציבורי. אני חושב שהגיע הזמן שנדרוש לא רק שיופסקו הריסות הבתים של האוכלוסייה הערבית, אלא גם שיונהג דיור ציבורי בהיקפים גדולים, שייתן פתרונות למצוקה הקשה.

בנושא הבריאות, ראוי בכלל לא לדבר. המצוקה כל כך קשה, המשבר כל כך קיצוני, שאין מה לומר ואין מה להוסיף. ובמקביל, ועדת הכספים של הכנסת דנה בכוונת הממשלה להעניק הטבות וצ'ופרים לעשירים, אם הם עשירים באמת. אם הם רק קצת עשירים – לא נותנים הטבות, אבל אם הם באמת-באמת עשירים, מחלקים את כל ההטבות שבעולם.

הממשלה הזו פועלת נגד אזרחי מדינת ישראל. הממשלה לא מציעה פתרונות, הממשלה לא מקדמת פתרונות. הממשלה מקדמת רק הסחת דעת. הממשלה מקדמת רק הסתה נגד הדמוקרטיה. הממשלה מקדמת רק תוכניות מיותרות ומהלכים הזויים של התנחלות, של כיבוש ושל מלחמה.

לכן, הגיע הזמן שהממשלה האטומה הזאת תלך הביתה, ואני מקווה שהיום יהיה היום הזה.

(נאום בדיון בהצעת אי-אמון, 28.11)

שמו הרע של בן-גוריון וחופש העיתונות

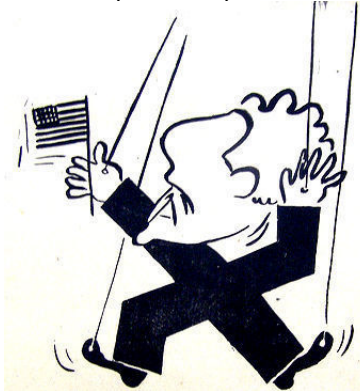
כבר ב-1949, חמש שנים לפני משפט "קול העם", ניסה דוד בן-גוריון לסתום את פיה של העיתונות הקומוניסטית

מאת עוזי בורשטיין

ב-"זו הדרך" מ-23.11 כתבה תמר גוז'נסקי על ניסיונו של דוד בן-גוריון, אז ראש הממשלה ושר הביטחון, להוציא אל מחוץ לחוק ב-1953 את המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י). אך מאבקו של בן-גוריון נגד הקומוניסטים החל עוד קודם לכן.

זכור לי היטב האירוע, אשר שימש עילה לבן-גוריון להגיש ב-1949 תביעת דיבה פלילית נגד "קול העם", שהיה אז יומון מק"י.

ההנהגה של תנועת הנוער העובד והלומד ארגנה ב-13 באוקטובר 1949 כינוס גדול במגרש בצפון תל-אביב. ישבתי בין הנוכחים בכינוס (כנראה הקומוניסט היחיד), ושמעתי את בן-גוריון מנצל את הבמה, כדי לצאת בהסתה אנטי-קומוניסטית פרועה. בן-גוריון טען בעזות מצח, כי מפלגת הבולשביקים ראתה בדם יהודים "שמן על גלגלי המהפכה", ואפילו "בירכה על דם יהודי שנשפך בפרעות ברוסיה הצארית", וברוח זו השמיץ גם את מק"י.

מאבקה העקבי של המפלגה הבולשביקית נגד מדיניות הדיכוי הלאומי של משטר הצאר, ובמיוחד – נגד האנטישמיות, הוא פרק מפואר בתולדותיה. אולם הדברים של בן-גוריון היו מזעזעים במיוחד, מאחר שנאמרו ארבע שנים בלבד לאחר שברה"מ הביסה את הנאצים והצילה מיליוני יהודים, תוך שהיא מקריבה 27 מיליון מאזרחיה. דיווחתי מייד להנהגת מק"י על הדברים ששמעתי בכינוס. למחרת, ב-14 באוקטובר, הופיעו ב"קול העם" ידיעה בנושא, וכן מאמר ראשי חריף. במאמר נכתב, בין היתר: "ידענו, בן-גוריון הוא אחד המושכים את עגלת אדוניו האמריקאים... אתמול הוא קיבל בנאמו את פניו של הציר האמריקאי שחזר ממאורת טרומן, ולכן נאם כך, סילף והשמיץ את המפלגה הבולשביקית הגדולה ואת ארץ הסוציאליזם – זו הארץ, שרק בעזרתה אופשרה הקמת מדינת ישראל".

בתגובה הגיש בן-גוריון, באמצעות פרקליטות המדינה, תביעה על הוצאת דיבה נגד עורך "קול העם" ד"ר מרדכי בילצקי, נגד המו"ל, אליעזר פידל, ונגד דפוס עמל. נטען כי המאמר פורסם "מתוך כוונה להוציא שם רע על רה"מ".

במהלך המשפט הזמנתי להעיד על הדברים ששמעתי במו אוזני. במשפט נכה גם דני פתר. הדיון בעיקרו נסב סביב חופש הביטוי בישראל. הסנגור של "קול העם", עו"ד נוחימובסקי, שב והדגיש, כי במאמר הראשי ב"קול העם" נמתחה ביקורת על מדיניות רה"מ, ולא הוצאה דיבה על אדם פרטי. לכן, בתוצאות המשפט תלוי חופש העיתונות בארץ.

ד"ר רייכרט, שופט בית המשפט המחוזי בתל-אביב, לא עמד במשימת ההגנה על חופש העיתונות. הוא הרשיע את הנתבעים ב"הוצאת שם רע", וקנס אותם ב-150 לירות.

התשתית לחופש העיתונות הונחה בהזדמנות אחרת - בפסק הדין המפורסם של השופטים שמעון אגרנט, יואל זוסמן ומשה לנדוי, אשר דנו בתביעה לבג"צ, שהגיש "קול העם" נגד בן-גוריון ב-1954 (רשימה בנושא – "סתימת פיות בצו ממשלתי? לא לקומוניסטים", "זו הדרך", 22.4.2009).

שביתה על הגובה

מאת יוסי סגול

בימים אלו הסתיימה שביתת הכדורסלנים בליגת הכדורסל המקצועית בארה"ב – NBA. המחשבה הראשונה אצל רבים, כשהם שומעים את המלה 'שביתה', היא שמדובר באנשים קשי יום, שנאבקים על המעט שיש להם. לעומת זאת, הכדורסלנים, שהחליטו להפסיק לכדרר, מרוויחים ברובם סכומי עתק, שאפסים רבים בסופם.

יתרה מזאת, איש מהכדורסלנים השובתים לא חשב לתמוך באלו שפרנסתם נפגעה במהלך ההפסקה הכפויה – מדובר בעובדים המינהליים הזוטרים של ליגת ה-NBA, שאולי לא זוכים לתהילה כמו חבריהם גבוהי הקומה, אבל אי אפשר להפעיל את הליגה בלעדיהם. עובדים אלו לא זכו לשום מקור הכנסה, בשעה שכדורסלנים רבים ניצלו את השביתה, כדי לשחק מחוץ לארה"ב, והרוויחו משכורות גבוהות.

אחד הלקחים משביתה זו הוא, שגם אם נותנים דרור לשוק הקפיטליסטי להתנהל, הוא לא מצליח לרסן את הנוגעים בדבר. גם במנגנון המתנהל לפי החלום המתוק של הכלכלה החופשית, עדיין יש משמעות לחופש ההתאגדות והמחאה.

מעבר לכך, שוב מתגלה, שאם אנשים מסוימים מגשימים את החלום להרוויח כסף רב, הדבר גורם להם לרצות להרוויח עוד כסף, ורבים מהם אינם יודעים שובע.

אין להתפלא, שספורטאים רבים מגלים, לאחר תום הקריירה, שכל ממונם אזל. ביותר מדי מקרים מתגלה, שלא מעטים מבין האוחזים בכדור, שהרוויחו במהלך הקריירה סכומים שיכולים לאפשר חי רווחה אף לנכדיהם, מגיעים לפשיטת רגל ולחובות. הדבר קורה, בעיקר, בגלל הסחרור המוגזם של ההכנסות, שמוביל לסחרור דומה של הוצאות.

כאשר נכנסים למסעדה, בוחרים מנה אהובה ומסיימים בקינוח, הסעודה מסתיימת בשמחה. כאשר רוצים לאכול את כל מה שיש במסעדה, מקבלים כאב בטן. איש לא שבת מעולם במטרה להרוויח פחות כסף. אבל גם אם הכדורסלנים ירוויחו עכשיו יותר כסף, לא בטוח שהגדלת העושר שלהם תגדיל גם את האושר שלהם.

שובה של השביתה הכללית

גל שביתות כלליות, באירופה ובאמריקה, מציב בפני תנועת העובדים את השאלה: מה המשותף ומה השונה בין טקטיקה זו כיום, למצב בעבר

מאת בואנבנטורה דה סואסה סאנטוס

בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20, נרשם מספר רב של שביתות כלליות באירופה ובארה"ב. השביתה הכללית הפכה סוגיה, שעוררה פולמוס רב בתנועות הפועלים ובתנועות המהפכניות (אנרכיסטים, קומוניסטים, סוציאליסטים). במוקד הפולמוס: מרכזיות השביתה הכללית ככלי לקידום המאבקים החברתיים והמערכות הפוליטיות, התנאים להצלחתה ותפקידם של הכוחות הפוליטיים במסגרתה.

באמריקה הלטינית, השביתה הכללית הוסיפה להיות כלי מרכזי במאבק המעמדי במהלך כל המאה ה-20. בשנתיים האחרונות, שבה השביתה הכללית גם לאירופה (יוון, איטליה, ספרד, צרפת ופורטוגל), ואף לארצות-הברית. העיר אוקלנד שבארה"ב, הידועה בגלל השביתה הכללית שפרצה בה ב-1946, הייתה זירה של שביתה כללית נוספת בתחילת נובמבר האחרון. ועוד: בתחילת השנה, האיגודים המקצועיים של מדינת ויסקונסין עמדו מאחורי שביתה כללית, כאשר במקביל, בעיר מדיסון, עובדים וסטודנטים עמדו להשתלט על הפרלמנט המקומי. הרקע למחאות אלה הייתה כוונת מושל מדינת ויסקונסין לפגוע באיגודים המקצועיים, על ידי ביטול המו"מ הקיבוצי של עובדי הציבור. מהי משמעות השביתה הכללית – השבה לזירה הציבורית בכל כוחה? נכון שההיסטוריה לא חוזרת, אך האם יש ללמוד דבר מה מהמאבקים החברתיים של העבר?

אתמול והיום

במסגרות שונות (קהילתיות, עירוניות, אזוריות, ואף מדינות שלמות), השביתה הכללית הייתה תמיד האמצעי להפגנת התנגדות המונית נגד צעדים, שפגעו ברוב האוכלוסייה, או כדי להשיג הישגים לעובדים או לשכבות העממיות. לפעמים, השביתה הייתה מסוגלת "לכסות" את החברה כולה – חרף העובדה, שבתוכה יש מגורים שנפגעו קשה יותר ובאופן ישיר, בצד מגורים שנפגעו פחות. פגיעה במרחב הדמוקרטי, פגיעה בזכויות חברתיות, דיכוי ברוטאלי של מחאה עממית, התקפות על הרווחה ועל רמת החיים, סגירת מקומות עבודה המהווים "עוגן תעסוקתי", ואף החלטות בעלות אופי כלל-ארצי כגון יציאה למלחמה, היו כולם גורמים לקיומן של שביתות כלליות בעבר. אומנם, תנאי החיים ורמת החיים במאה ה-21 שונים מבעבר. אך כאשר בוחנים מקרוב את המדיניות הממשלתית כיום, לעומת המדיניות החברתית והכלכלית בעבר, מסתמנים קווי דמיון מדאיגים. ולראייה: המדיניות החברתית והכלכלית של ממשלת הימין בפורטוגל, שהייתה הסיבה לשביתה כללית, שנערכה ב-24 בנובמבר האחרון.

אתמול, נאבקו ההמונים למען השגת זכויות אזרחיות וחברתיות; כעת, מנסים ההמונים למנוע את אוברדן. זו מערכה מעמדית, המתנהלת כדי למנוע את מחיקת הזכויות, שהושגו במהלך שנים רבות של מאבק, אותו הובילו הדורות הקודמים של תנועת העובדים.

אתמול, המאבק היה על חלוקה צורה צודקת יותר של העושר שיצרו העובדים. כעת, המאבק הוא נגד הניסיון להביא לחלוקה צודקת פחות של העושר, המתבטא בקיצוץ שכר וקצבאות, בהעמקת הניצול, בגידול בשעות העבודה, ב"תכניות הצלה" ממשלתיות עבור בעלי הון, ובמיסוי גובר, שהנטל שלו נופל על כתפיהם של השכירים. זה מאבק, כדברי המפגינים בארה"ב, של ה-99% נגד "האחוז הבודד".

אתמול, הייתה זו מערכה למען העמקת הדמוקרטיה ולמען הענקת קול לאלה להם החסרים אותו. כעת, לאחר שהושגו הישגים רבים במרחב הדמוקרטי, תנועת העובדים מנסה להצילו ממתקפות ההון הפיננסי ונציגיו הפוליטיים.

אתמול, ההמונים הציבו אלטרנטיבה – סוציאליזם. השכבות השליטות ראו את החלופה הסוציאליסטית לקפיטליזם בתור איום קיומי, והדיכוי היה אכזרי עד מאוד. כעת, זהו מאבק נגד הניאו-ליברליזם, הטוען שאין כל אלטרנטיבה להתרוששות רוב בני החברה ולריקון הדמוקרטיה מכל תוכן ממשי.

שביתה כללית כמגננה

באופן כללי, אפשר להגיד, כי השביתה הכללית באירופה של היום היא יותר מעשה של מגננה, ולא דווקא ביטוי למתקפה. מטרת רוב המערכות המעמדיות כיום אינה דווקא קידום חלופה צודקת יותר לשיטה הכלכלית הקיימת, אלא עצירת ההתדרדרות, שהיא תולדה של המשבר הקפיטליסטי. זו מערכה, שכעת מקיפה מגורים חברתיים רבים: העובדים המאורגנים, העובדים שהתרוששו, וגם העובדים שאינם מועסקים. זו מערכה של העובדים שעמלו כל חייהם, אך לעת פרישה נקלעים לעוני מחפיר. זו מערכה של רבים נוספים, המתרוששים במהרה.

הרחוב הפך לזירה המרכזית של המאבק. זה המרחב האחרון, בו אין להון הפיננסי שליטה מוחלטת. כעת, ברחוב, נפגשים ומפגינים אזרחים רבים שלא מחו מעולם, שלא היו חברים באיגודים המקצועיים, או פעילים בתנועות החברתיות. לפתע, אותם אזרחים מוצאים את עצמם נאבקים למען הזכויות שלהם עצמם וגם של האחרים. לפתע הזכויות של האחרים היו לזכויות של כולנו.

פרופ' בואנבנטורה דה סואסה סאנטוס הוא סוציולוג פורטוגזי, המרצה באוניבר' קואימברה (פורטוגל) ובאוניבר' ויסקונסין (ארה"ב). המאמר פורסם במקור בכתב העת "קרטה מאיור", ותורגם בידי מערכת "זו הדרך".

על גילוי דעת המברך על הקמת מדינה פלסטינית בגבולות '67, והזמינו את הציבור לחתום.

בהמשך לכך, יזמו המחזאי **יהושע סובול** והסופר **טהא מוחמד עלי** (שבינתיים הלך לעולמו) הפצת עצומה, בה נכתב: "אנו, החתומים מטה, מקדמים בברכה הקמת מדינה פלסטינית בגבולות '67, כולל ירושלים המזרחית, וקוראים להנהגתה ולהנהגה הישראלית לחדש מיד, עם כינון המדינה הפלסטינית, את המשא-ומתן לסיום הסכסוך, על בסיס החלטות האו"ם והלגיטימציה הבינלאומית, ולהגשים הסדר שלום בר-קיימא בין שתי המדינות".

לפני כשבוע הודיע סובול, כי על העצומה כבר חתמו למעלה מאלף אנשים. על אף שתמיכה בסיום הכיבוש ובהקמת מדינה פלסטינית היא אינטרס מובהק של שני העמים, ניכר כי יוזמות המקדמות זאת זוכות להתייחסות מעטה הן בקרב מקבלי ההחלטות בממשלת ישראל והן בקרב התקשורת הממסדית.

PERFORMING ART THROUGHOUT HATRED

*** / ראג'י בטחיש**

עורי מתקלף ונדבק על גופו של גבר זר...
אני לא רואה חוץ מזיכרון של מה שלא היה כאן פעם

אני כאן ואתה שם
פה ארצך ושם ארצי
ואני כאן לבד
ואתה שם
מחכה
מסכל את זקנתי
מתבונן בזקנתי

סולל לך שביל
משם לכאן
כדי שתנגב את זיעתי המתפרצת
הלילה...
...

עורי מתקלף ונדבק על גופו של גבר זר...
צלו מצייר לך את הדרך חזרה
כדי שתנגב את העפר ממצחי

צליל מכוון למען פלסטיין

מאת לילך ובר

דורון פריס, מלחינה צעירה, יזמה קונצרט בו נגנו מוזיקאים ערבים ויהודים יצירה חדשה, פרי עטה, מול שגרירות ארה"ב בתל-אביב, ביום הסולידריות הבינלאומי עם העם הפלסטיני.

ביום ג', כ"ט בנובמבר 2011, נערך קונצרט של מוזיקה קלאסית ומודרנית, מול שגרירות ארה"ב בתל-אביב. מאז 1977 מציינים בתאריך זה, ביוזמת האו"ם, את יום הסולידריות הבינלאומי עם העם הפלסטיני. ששים וארבע שנים אחרי היום בו החליטה עצרת האו"ם על סיום המנדט הבריטי בארץ, ועל הקמת שתי מדינות עצמאיות, החלטה זו עדיין לא יצאה אל הפועל במלואה.

בקונצרט בוצעה היצירה "Pilled Skin" מאת **דורון פריס**. לצד סככת עץ בטיילת שעל חוף הים בתל-אביב, מול בניין השגרירות, התקבצו שלושה מוזיקאים ושחקן. עוטים חליפות שחורות, ומאופרים בכבוד, כאילו אך זה יצאו מעולם הקונצרטים, הם תלו כרזות של ארגון PATH (Performing Art Throughout Hatred – "מציגים אמנות החוצה שנאה"), והחלו לנגן את היצירה מאת פריס, ולהקריא שיר מאת המשורר הפלסטיני **ראג'י בטחיש**.

פריס ניגנה על סקסופון טנור. לצידה ניגנו **ויקטוריה פהדאן** (קנון) ו**ג'ריאס בלן** (חצוצרה ובווקלי), והשחקן **אליאס מטר** קרא שירה בערבית ובעברית.

דורון פריס הקימה לאחרונה את ארגון PATH, הקורא לקבלה ולאחווה בין העמים, יחד עם בן זוגה האירי. הארגון שם לו למטרה לפעול באמצעות אמנות במטרה לשים סוף לשנאה, לחוסר סובלנות ולאלימות בין עמים החולקים ארץ משותפת.

הקונצרט התקבל בתגובות מעורבות: כמה מהעוברים ושבים עצרו לצלם את ההתרחשות יוצאת הדופן; אחרים ביקשו להצטלם עם המופיעים; והיו כאלה שהמשיכו לצעוד לדרך. עובדי השגרירות הצטופפו ליד החלונות על מנת לצפות במחזה. אנשי הביטחון של השגרירות ניגשו למופיעים, בתום הקונצרט, וביקשו לראות תעודות זהות.

קיום הקונצרט – בתאריך בו הכריז האו"ם, ב-1947, על הקמת שתי מדינות בארץ – נועד לבטא את שאיפתם של יהודים וערבים, החיים במדינת ישראל, לראות בהקמת מדינה פלסטינית עצמאית, בצד מדינת ישראל. זאת כאשר ארצות-הברית, הנותנת גיבוי מלא לסרבנות השלום של ממשלת ישראל, מתנגדת לקבלת פלסטין כחברה מלאה באו"ם, ואף נקטה בצעדים כלכליים נגד ארגון אונסק"ו, על ש"העז" לקבל את פלסטין לשורותיו.

יש חשיבות לעמדה הפוליטית, המובעת בבחירה להוציא את המוזיקה מאולמות הקונצרטים אל שערי השגרירות, ולהשתמש בה ככלי לשינוי פוליטי. הקונצרט נתן ביטוי לכך שיהודים וערבים כאחד, אורחיה של המדינה הזו, מעוניינים בפיתרון של שתי מדינות, בהן חיים אזרחים שווי זכויות, משני צדיו של גבול ברור ומוסכם.

כבר בחודש אפריל האחרון, ביום הכרזת העצמאות של ישראל, התקבצו אנשי תרבות ורוח רבים וקראו להכיר במדינה פלסטינית. במסגרת מיצג מחאתי, חתמו המשתתפים

לעצור את עקירת כפרי הבודואים בנגב

היבט שלילי אחר של תכנית פראוור, הוא תזכיר חוק שעומד להגיש משרד המשפטים, שמטרתו לבטל את תביעות הבעלות של האוכלוסייה הבודואית על הקרקע. התזכיר לא רק מתעלם מזכויות קנייניות היסטוריות, אלא הוא גם מנוסח בצורה מפלה, כיוון שהוא חל רק על תושבי הנגב הבודואים.

מהי הגישה המסתתרת מאחורי התכנית?

מגבשי התכנית חושבים במונחים של ימי הממשל הצבאי. בראש הצוות שגיבש את התכנית עמד אהוד פראוור, לשעבר חבר במועצה לביטחון לאומי, והיא גובשה ללא כל שיתוף של האוכלוסייה הבודואית עצמה. התכנית הזו אינה ישימה, אינה מקובלת על האוכלוסייה הבודואית, וגם אינה צודקת. היא מנציחה עוול היסטורי, ומבקשת להעמיק את הנישול, ולכן – אנו מתנגדים לה. חשוב לציין שיש לנו תכנית חלופית, שעוצבה בידי המועצה האזורית של הכפרים הבלתי-מוכרים, בשיתוף עם עמותת "במקום" למען זכויות תכנוניות.

איזו ציפייה יש לך מהמשלה?

בשבוע שבו מציניים את יום הזכויות האדם הבינלאומי, ובשנה שבה מאות אלפים יצאו לרחובות בישראל בדרישה לצדק חברתי ולשינוי מדיניות הממשלה כלפי אזרחיה, הציפייה שלנו היא, שהממשלה תפסיק להיות אטומה כלפי האזרחים הערבים ותשנה מן היסוד את גישתה כלפינו. באמצעות כפייה הם לא יצליחו להשיג דבר. האוכלוסייה הבודואית תמשיך להתנגד באופן לא-אלים לתכנית הזו, בכל האמצעים המשפטיים והאזרחיים העומדים לרשותנו.

ביום א', 11 בדצמבר, תתקיים שביתת מחאה ארצית ביוזמתה של ועדת המעקב העליונה של האוכלוסייה הערבית בישראל, להזדהות עם מאבקם של ערביי הנגב. כמו כן תתקיים הפגנה בירושלים, מול משרד רה"מ, בשעה 11:00.

שוחחנו עם עו"ד **ראויה אבו-רביעה** מהאגודה לזכויות האזרח, אחת הפעילות במאבק למען זכויות האוכלוסייה הבודואית בנגב, על הרקע לשביתה.

מהם הגורמים שהובילו לשביתה?

המחאה הנוכחית מופנית כלפי תכנית פראוור, שאושרה בממשלה בדצמבר, המבקשת ליישם את ההמלצות שבדו"ח ועדת גולדברג. המשמעות של יישום ההמלצות היא - פינוי של כ-30 עד 40 אלף בדואים מהכפרים הבלתי-מוכרים בנגב, מעשה שפירושו – הרס של כ-20 כפרים.

עובדי הביטוח הלאומי

עובדי הביטוח הלאומי נקטו (29.11) בעיצומי אזהרה של יום אחד, ולא קיבלו קהל בסניפים השונים ברחבי הארץ. "החלטות חד צדדיות של הנהלת המוסד לביטוח לאומי, והפרטת המוקד הטלפוני, פוגעים ברמת השירות לציבור ופוגעים בעובדים" - אמרה **סימונה סונגו מזרחי**, יו"ר הוועד הארצי של עובדי הביטוח הלאומי.

אחיות ביה"ח וולפסון בחולון

לאחר שבמשך שבוע נטשו האחיות, מדי יום, את מחלקות בית-החולים וולפסון בחולון, במחאה על מצוקת האשפוז והצפיפות במחלקות, הושגה הסכמה בינן לבין ההנהלה. ועד האחיות, שהודיע על כוונתו להשבית את בית-החולים כ-1 בדצמבר, הגיע להסכמה עם ההנהלה, ערב השביתה, בדבר שהייה של לא יותר מ-45 חולים בכל מחלקה פנימית. יו"ר ועד האחיות של ביה"ח וולפסון, **רוזי גרישפין**, הטילה על ההנהלה את האחריות לשבוע ההשבתות.

מצעדי זכויות האדם – ת"א וחיפה

ביום שישי, 9 בדצמבר, בשעה 10:00 **בתל-אביב** – התכנסות בכיכר הבימה, וצעדה לכיוון כיכר רבין, שם תתקיים ב-12:00 עצרת בהשתתפות אמנים. **בחיפה** – התכנסות בגן הזיכרון (מול העירייה), וצעדה דרך ואדי ניסנאס, לכיוון קריית הממשלה המחוזית.

המפלגה הקומוניסטית הישראלית

סניף תל-אביב

ביום רביעי, 7 בדצמבר, בשעה 19:30, באולם הגדה השמאלית, רח' אחד העם 70

אסיפת סניף שנתית

על סדר היום: דיון במחאה החברתית ובמתקפה על המרחב הדמוקרטי; בחירת ועד סניף.

חוג אחווה

שדרות בן-גוריון 39, חיפה

ביום חמישי, 15 בדצמבר, בשעה 19:30

הדומה והמשותף בין

המחאות החברתיות בעולם

ערב בהשתתפות ההיסטוריון החברתי

ד"ר אפרים דויד

הכניסה חופשית. לפרטים: 050-5913015